2014-2-PI

CAUSA 2014-2-PI

(Llei 12/2004, del 30 de juny, de propietat horitzontal, modificada per la Llei 25/2008, del 20 de novembre i Llei d'arrendaments de finques urbanes)

Sentència del Tribunal Constitucional del 15-12-2014 relativa al procés incidental 2014-2-PI

Número de registre 388-2014. Procés incidental d'inconstitucionalitat

Sentència del 15 de desembre del 2014

BOPA núm. 71, del 24 de desembre del 2014

En nom del Poble Andorrà,

El Tribunal Constitucional,

Atesa l'acció incidental d'inconstitucionalitat interposada, el 31 de juliol del 2014, per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia que planteja davant el Tribunal Constitucional la qüestió de saber si l'article 34.15 de la Llei 12/2004, del 30 de juny, de propietat horitzontal, modificada per la Llei 25/2008, del 20 de novembre, i, per analogia, la disposició addicional segona, apartat 12è de la Llei d'arrendaments de finques urbanes, del 30 de juny de 1999, són conformes o no a la Constitució;

Vista la Constitució, especialment els articles 10 i 100;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol segon, secció segona;

Vistes la Llei 12/2004, del 30 de juny, de propietat horitzontal, modificada per la Llei 25/2008, del 20 de novembre i la Llei d'arrendaments de finques urbanes, del 30 de juny de 1999;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 17 d'octubre del 2014, que va decidir admetre a tràmit el procés incidental d'inconstitucionalitat presentat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia;

Mitjançant providència de la mateixa data, el magistrat ponent va trametre una còpia de l'escrit de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, al síndic general i al Ministeri Fiscal, així com a les parts compareguts en el procediment judicial *a quo*, perquè poguessin personar-se com a coadjuvants

en el procés incidental d'inconstitucionalitat 2014-2-PI i va obrir un termini de quinze dies naturals per tal que totes les parts presentessin les seves contestacions;

Vist l'escrit de contestació presentat, el 3 de novembre del 2014, per la representació processal de la societat BUSCAT, SAU, actuant en nom i representació de la comunitat de propietaris de l'edifici Valira Nova, bloc G;

Vist l'escrit de contestació presentat, el 3 de novembre del 2014, per la representació processal del Sr. Joao De Barros Pires Fernández;

Vist l'escrit de contestació presentat, el 4 de novembre del 2014, pel síndic general;

Vist l'escrit de contestació presentat, el 5 de novembre del 2014, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, pel Ministeri Fiscal, per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per la representació processal del Sr. Joao De Barros Pires Fernández, per la representació processal de la societat BUSCAT, SAU i pel síndic general;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

El 30 de setembre del 2013, la societat BUSCAT, SAU va formular una demanda contra el Sr. Joao de Barros Pires Fernández en reclamació de quantitat i, coetàniament, d'embargament preventiu sol·licitant que es condemnés al defenent a abonar 1.199,62 euros en concepte de despeses comunitàries vençudes i corresponents a la seva plaça d'aparcament, així com de despeses comunitàries corresponents a l'exercici 2013, més els interessos legals.

El 28 d'octubre del 2013, la Batllia va dictar un aute que decretava l'embargament preventiu de la plaça d'aparcament en qüestió.

Segon

El 13 de desembre del 2013, el Sr. Joao de Barros Pires Fernández va presentar una excepció peremptòria de manca de litisconsorci passiu necessari de la Banca Privada d'Andorra, SA, al·legant que la plaça d'aparcament que havia estat de la seva propietat havia estat adjudicada judicialment al banc esmentat en subhasta pública.

Tercer

El 21 de març del 2014, el Tribunal Unipersonal de la Batllia va dictar una sentència en què acordava estimar majoritàriament la demanda formulada per la societat BUSCAT, SAU i, entre d'altres, condemnava el defenent a pagar la quantitat de 1.042,33 euros, augmentada pels interessos legals meritats a comptar del 13 de desembre del 2013 fins al dia del pagament efectiu del deute.

Quart

La representació processal del Sr. Joao de Barros Pires Fernández va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència tot i saber que, d'acord amb l'article 34.15 de la Llei de propietat horitzontal, aquest recurs no seria admissible si prèviament el deutor no hauria pagat, o consignat judicialment, la quantia a la qual havia de fer front. Atesa la seva situació de pobresa i d'insolvència, no podia efectuar aquest pagament o consignació i sol·licitava que s'admetés el seu recurs sense complir aquesta condició en aplicació de la sentència del Tribunal Constitucional del 3 de febrer del 2014.

Cinquè

El 29 de juliol del 2014, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, va dictar un aute en què acordava interposar l'acció d'inconstitucionalitat pel que feia a l'article 34.15 de la Llei de propietat horitzontal i, per analogia, pel que feia a la disposició addicional segona, apartat 12è de la Llei d'arrendament de finques urbanes.

En aquest aute, després de recordar la legislació aplicable i les condicions legals exigides a la interposició d'una acció incidental d'inconstitucionalitat, la Sala Civil exposa que la representació processal del Sr. Joao De Barros Pires Fernández va formular com a qüestió prèvia al seu recurs d'apel·lació contra la sentència de la primera instància, que no era procedent exigir-li que consignés les sumes degudes per tal de poder recórrer la sentència que el condemnava a pagar-les, ja que tenia reconeguda la seva situació de pobresa i d'insolvència (aute del 25 de novembre del 2013, dictat per la Secció Civil de la Batllia).

Les disposicions de l'article 34.15 de la Llei de la propietat horitzontal són imprescindibles per tal d'admetre el seu recurs d'apel·lació, ja que condicionen l'admissió del recurs d'apel·lació al pagament o a la consignació de les sumes degudes i, per consegüent, aquesta Sala es considera legitimada per tal d'obrir, d'ofici i prèvia notificació a les parts, un procés incidental d'inconstitucionalitat per tal que el Tribunal Constitucional es pronunciï sobre la constitucionalitat d'aquesta norma tal com està redactada i per analogia pel que fa igualment a la disposició addicional segona, apartat 12è de la Llei d'arrendaments de finques urbanes.

La Sala Civil té dubtes raonables en relació amb la conformitat d'aquestes disposicions amb la Constitució, perquè, tot i que no recullen cap excepció a la necessitat de consignar o pagar les rendes degudes per poder recórrer, la finalitat és la d'assolir l'equilibri entre els drets de les parts. L'article 99 de la Llei qualificada de la Justícia tampoc inclou la possibilitat de no fer aquesta consignació en el cas que l'apel·lant gaudeixi del benefici de justícia gratuïta. Aquestes disposicions no es poden interpretar de cap altra manera, tanmateix, la sentència del Tribunal Constitucional del 3 de febrer del 2014, recaiguda en la causa 2013-30-RE "*va declarar la inconstitucionalitat*" de la interpretació esmentada.

Aquesta Sala es pregunta si aquest requisit no s'hauria d'exigir sempre que l'apel·lant es trobés en situació d'insolvència o només quan aquesta insolvència hagi estat reconeguda judicialment, o sols si, a més a més, es donen circumstàncies específiques en un cas concret, com sembla desprendre's de la jurisprudència constitucional esmentada, atès que la jurisprudència constitucional anterior va validar la interpretació dels tribunals ordinaris en casos similars.

La Sala Civil també destaca que no només la decisió del Tribunal Constitucional sobre l'admissió a tràmit concreta del recurs d'aquesta causa és necessària, sinó també, perquè els autes del 18 i del 27 de juny del 2014, dictats per la Batllia en altres causes han admès els recursos tant dels arrendataris, com dels membres de les comunitats de propietaris, sense necessitat que els apel·lants paguessin o consignessin allò que devien, atès que havien obtingut el benefici de la justícia gratuïta.

Sisè

El 17 d'octubre del 2014, el Tribunal Constitucional va admetre a tràmit el procés incidental d'inconstitucionalitat 2014-2-PI i va trametre la causa, d'acord amb allò que disposa la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, per tal que en un termini de quinze dies naturals el síndic general, el Ministeri Fiscal i les parts coadjuvants en el procés poguessin presentar les seves contestacions.

Setè

El 3 de novembre del 2014, la representació processal de la societat BUSCAT, SAU va presentar el seu escrit de contestació en què manifesta que si bé és cert que el recurrent va ser declarat en estat de pobresa, aquest únic punt no pot deslliurar-lo de la seva obligació de complir amb el requisit legal de la consignació, sobretot tenint en compte les circumstàncies de la causa. Aquesta part qualifica l'actitud del recurrent de negligent, de poc diligent i fins i tot de passiva. El recurrent no va contestar mai a cap de les cartes que la comunitat li enviava per reclamar el pagament dels deutes que s'anaven generant. En cap moment va comunicar el seu canvi d'adreça, ni de l'aute d'adjudicació del 2010. El deute és molt anterior al moment en què ha estat declarat en situació de pobresa, fins i tot, és anterior a l'aute del 22 de setembre del 2010 que invoca per fonamentar l'excepció en base a la qual pretén deslliurar-se de les seves obligacions davant la comunitat.

A banda d'aquests fets, aquesta part considera que el recurrent s'ha pogut defensar en primera instància, compareixent en totes les fases processals, avançant els arguments de fet i de Dret que va creure oportuns per a la seva defensa. La decisió de la Batllia està fonamentada en Dret i dóna resposta a totes les pretensions de les parts i per tal com la decisió no li va ser favorable, perquè l'excepció de litisconsorci passiu necessari no era la figura processal que corresponia avançar, hagués pogut interposar un recurs d'apel·lació respectant el procediment aplicable en la matèria.

Per acabar, aquesta part demana al Tribunal Constitucional de tenir per formulades les seves al·legacions.

Vuitè

El 3 de novembre del 2014, la representació processal del Sr. Joao De Barros Pires Fernández va

presentar el seu escrit de contestació en què, en primer lloc, recorda que aquesta part va haver de demanar la designació d'un advocat d'ofici, atesa la seva precària situació econòmica, seguidament, el 25 de novembre del 2013, mitjançant aute, la Batllia va declarar la situació de pobresa o d'insolvència del Sr. Joao De Barros Pires Fernández.

Per tal com la sentència de la primera instància va desestimar les seves pretensions i tot i saber el contingut de l'article 34.15 de la Llei de la propietat horitzontal, aquesta part va presentar un recurs d'apel·lació basant-se en la recent jurisprudència constitucional al respecte i que interpreta com a una excepció. Els supòsits en què es combinen la insolvència judicialment reconeguda i el recurs d'apel·lació no estan regulats per la llei i s'ha de permetre l'accés al recurs, ja que es tracta d'una situació concreta i específica avalada per una resolució judicial.

Limitar-se a la lletra de la llei, en aquest cas, equival a vulnerar el dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, de les persones que es troben en una situació de pobresa acreditada. Negar l'admissió del recurs d'apel·lació en virtut d'una barrera econòmica acreditada mitjançant la declaració de pobresa o d'insolvència esdevé discriminatori.

Segons el parer d'aquesta part, de la sentència del Tribunal Constitucional, recaiguda en la causa 2013-30-RE, es desprenen clarament les condicions per interposar el recurs d'apel·lació: una declaració judicial de pobresa o d'insolvència, l'apreciació per part dels tribunals que no existeix una intenció dilatòria i que existeixi una explicació mínima del motiu de l'impagament de les quantitats reclamades, ja siguin rendes o despeses comunitàries. Per tant, el tribunal d'apel·lació ha d'indagar si es produeix o no la vulneració d'un dret superior de caràcter constitucional i en funció d'això admetre o inadmetre el recurs.

En aquest cas concret totes aquestes condicions s'acompleixen: té la declaració d'insolvència, no té cap intenció de dilatar el procés, ni de perjudicar a l'altra part, ja que va lliurar les claus a la Batllia l'any 2007, no usant-la, ni ocupant-la i des de l'any 2010, la unitat immobiliària va ser adjudicada a una entitat bancària, la qual malgrat ser requerida a l'efecte, més de 3 anys després de l'adjudicació, encara no ha procedit a atorgar l'escriptura pública corresponent de transmissió del bé immoble. Afegeix que les despeses reclamades són posteriors a l'adjudicació judicial a aquesta entitat bancària i, per tant, aquesta part ja no tenia cap lligam amb la plaça d'aparcament, ni amb les despeses que havia pogut generar.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que tingui per formulada la seva contestació.

Novè

El 4 de novembre del 2014, el síndic general va presentar un escrit de contestació en què, en primer lloc, reprenent les condicions de l'acció incidental d'inconstitucionalitat, manifesta que el plet que està pendent de resolució depèn exclusivament de la Llei de propietat horitzontal. No existeix en la causa cap pretensió relativa als arrendaments urbans i tal com ho té declarat el Tribunal Constitucional els preceptes qüestionats han de ser d'aplicació imprescindible per a la solució de la causa que es troba en coneixement de l'òrgan que demana la qüestió.

En segon lloc, considera que no existeix cap vulneració de drets constitucionals. Segons es desprèn de l'aute de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia la condició de pagament o de consignació judicial dels deutes amb la comunitat de propietaris per tal de poder interposar un recurs d'apel·lació suposaria una limitació del dret al recurs i, doncs, del dret a un procés degut.

El síndic general exposa i analitza la doctrina constitucional (causa 2013-30-RE) de la qual es desprèn que el Tribunal Constitucional va concloure que la vulneració del dret a la jurisdicció havia estat provocada per una aplicació incorrecta realitzada pels òrgans jurisdiccionals ordinaris de la llei processal, però no per la concurrència de traces d'inconstitucionalitat en la norma. Per tant, la norma és constitucional, atès que és compatible amb una interpretació de la mateixa respectuosa amb el dret fonamental a la jurisdicció. El Tribunal Constitucional, tot i tractar-se d'una llei diferent, però amb coincidència amb el supòsit actual, ja ha efectuat un pronunciament implícit de constitucionalitat d'aquest supòsit de fet.

Afegeix que la solució adoptada pel Tribunal Constitucional en relació amb el dret al recurs és coincident amb la doctrina del Tribunal Europeu dels Drets Humans que declara que aquest dret no és un dret absolut, sinó que és modulable, susceptible de ser condicionat, però sempre amb respecte de la seva naturalesa, no creant condicions d'accés que impedeixin l'exercici del dret a recórrer (veg. les sentències Airey c/ Irlanda del 9 d'octubre de 1979, De Cubber c/ Bèlgica del 26 d'octubre de 1984 i Wersel c/ Polònia del 13 de setembre del 2001). A més, el Tribunal Europeu dels Drets Humans també ha establert que les limitacions a l'accés al recurs han de tenir una finalitat legítima i mantenir una relació raonable de proporcionalitat (veg. la sentència precitada Wersel c/ Polònia).

En aquesta causa sobre la Llei de propietat horitzontal concorren aquests dos requisits: la finalitat legítima que correspon a la protecció de la comunitat de propietaris, la situació econòmica de la qual podria perjudicar al conjunt de propietaris i evitar que l'exercici del dret al recurs es converteixi en un mecanisme per retardar el pagament; i la proporcionalitat entre la finalitat buscada i els mitjans emprats, ja que el pagament o la consignació del deute esdevé el mitjà idoni i proporcionat per aconseguir la garantia de la capacitat econòmica de la comunitat que ha de fer front a les despeses generals. En aquest mateix sentit es va pronunciar el Tribunal Constitucional en relació amb unes causes relatives a la Llei d'arrendaments de finques urbanes, el contingut de les quals és transposable al supòsit de la Llei de propietat horitzontal (veg. la sentència del 10 de gener del 2012, recaiguda en la causa 2011-28-RE i la sentència precitada del 3 de febrer del 2014, recaiguda en la causa 2013-30-RE).

Tanmateix, d'aquesta jurisprudència constitucional i europea, es desprèn que aquestes condicions d'accés al recurs no serien d'aplicació als apel·lants mancats de capacitat econòmica degudament acreditada i declarada judicialment.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que per tot això que s'ha exposat, declari que procedeix la desestimació d'aquest procés incidental d'inconstitucionalitat i que l'article 34.15 de la Llei de propietat horitzontal és constitucional.

Desè

El 5 de novembre del 2014, el Ministeri Fiscal va presentar un escrit de contestació mitjançant el qual, en primer lloc, exposa de manera molt clara l'evolució de la jurisprudència constitucional en relació amb aquest punt. En les sentències del 15 de maig del 2008, recaigudes en les causes 2007-23-RE i 2007-26-RE, el Tribunal Constitucional manifestava que en el marc d'un recurs d'empara que és un examen de l'aplicació subjectiva de la norma no hi cabia un examen objectiu de la mateixa i que per determinar la constitucionalitat d'una llei calia el plantejament d'una qüestió incidental d'inconstitucionalitat. Posteriorment, en la sentència del 10 de gener del 2012, recaiguda

en la causa 2011-28-RE, tot i reproduir la jurisprudència anterior, s'introduïa, en el fonament jurídic segon, que calia la valoració de la normativa processal en base als principis consagrats a l'article 10 de la Constitució, especialment a la llum del dret a la jurisdicció i, a més, a la llum també de l'article 13 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals. Finalment, analitza la sentència del 3 de febrer del 2014, recaiguda en la causa 2013-30-RE mitjançant la qual es va atorgar l'empara a la recurrent considerant que si bé era cert que el dret al recurs constitucionalment reconegut ho és en els processos penals, si el legislador el reconeix en altres jurisdiccions, el cànon constitucional d'enjudiciament és el cànon aplicable al dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret. S'afegeix que l'admissió a tràmit del recurs d'apel·lació no pot limitar-se a una interpretació literal del precepte legal en qüestió, ja que el cas de la situació de pobresa declarada judicialment no es troba normativament regulat i que la solució normativa és tècnicament de configuració legal, però no és menys cert que el rol de garant dels drets constitucionals que també incumbeix als òrgans judicials ordinaris porta a concloure a la necessitat d'integrar la norma amb una aplicació conforme a l'article 10 de la Constitució, quan el doble grau de jurisdicció ha estat establert pel legislador.

En segon lloc, traslladant aquesta jurisprudència al cas objecte d'estudi manifesta que es fa necessari considerar la possibilitat de donar una interpretació integradora de la norma qüestionada a la llum dels preceptes constitucionals, motiu pel qual si bé és cert que un major desenvolupament normatiu seria desitjable en ares a la garantia del principi de seguretat jurídica, no és menys cert que, ja sigui en base a la integració de la norma fonamentada en els criteris hermenèutics d'interpretació, com són no únicament el criteri de literalitat, sinó ensems el sistemàtic i el teleològic o finalista, ja sigui en base a l'aplicació directa dels preceptes consagrats a l'article 10 de la Constitució, segons estableix l'article 39.1 de la Constitució, es pot concloure que el precepte qüestionat no és inconstitucional, ja que és susceptible de ser aplicat de manera conforme al text constitucional.

Per tot això que s'acaba d'exposar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi l'acció incidental d'inconstitucionalitat per tal com l'article 34.15 de la Llei 12/2004, del 30 de juny, de propietat horitzontal, modificada per la Llei 25/2008, del 20 de novembre i, per analogia, la disposició addicional segona, apartat 12è de la Llei d'arrendaments de finques urbanes no són contraris a la Constitució, perquè existeix una possibilitat d'aplicar-les conformement amb els preceptes constitucionals.

Onzè

Totes les parts, van presentar, dintre de termini, els seus escrits de conclusions en què reprodueixen les pretensions i els arguments continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

D'acord amb allò que disposa l'article 100 de la Constitució, si en la tramitació d'un procés un tribunal té dubtes raonables i fonamentats sobre la constitucionalitat d'una llei "*que sigui d'aplicació imprescindible per a la solució de la causa*" formularà un escrit davant el Tribunal Constitucional per tal que es pronunciï sobre la validesa de la norma afectada.

Les actuacions de la causa en què s'origina el dubte raonable versen sobre la reclamació de certes quantitats en concepte de despeses vençudes per una comunitat de propietaris, corresponents a una plaça d'aparcament. El demandat, Sr. Joao De Barros Pires Fernández, va ser declarat en situació de pobresa mitjançant un aute de la Batllia del 25 de novembre del 2013. La demanda formulada contra ell per la societat BUSCAT, SAU va ser estimada pel Tribunal Unipersonal de la Batllia mitjançant la sentència del 21 de març del 2014.

Una vegada presentat el recurs d'apel·lació contra aquesta sentència, es planteja si l'apel·lació ha de ser admesa a tràmit o no ho ha de ser, atès el contingut de la sentència del Tribunal Constitucional del 3 de febrer del 2014.

L'article 34.15 de la Llei de propietat horitzontal disposa "*No és admissible el recurs si prèviament el deutor no ha pagat o no ha consignat judicialment la quantitat a què ha estat condemnat. Iniciat el procediment d'apel·lació, la resolució impugnada queda ferma si durant la tramitació del recurs l'apel·lant deixa de pagar o consignar al seu moment les quantitats de la mateixa naturalesa que vagin vencent*."

El Tribunal Superior de Justícia manifesta que té dubtes raonables i fonamentats sobre la constitucionalitat d'aquest precepte. I, en virtut d'aquests dubtes planteja un procés incidental d'inconstitucionalitat sobre l'article 34.15 esmentat. Així mateix, amplia el procés incidental, per analogia, al contingut de la disposició addicional segona, apartat 12è de la Llei d'arrendaments de finques urbanes, el qual disposa que "*No es pot admetre el recurs d'apel·lació que interposi l'arrendatari si no acredita estar al corrent de pagament de la renda, o haver consignat judicialment el seu import*."

Segon

La demanda incidental va ser admesa a tràmit i no hi ha cap dubte sobre la seva procedència pel que fa a l'examen de la constitucionalitat de l'article 34.15 esmentat de la Llei de propietat horitzontal. Però no succeeix el mateix pel que fa a la constitucionalitat o no, de la disposició addicional segona, apartat 12è de la Llei d'arrendaments de finques urbanes, ja que en aquest supòsit no s'acompleix el requisit de ser d'aplicació imprescindible per a la solució de la causa. El litigi principal versa sobre la reclamació de despeses d'una comunitat de propietaris i no sobre un contracte d'arrendament. Per consegüent, no es pot entrar a jutjar directament sobre la possible inconstitucionalitat d'aquesta disposició de la Llei d'arrendaments de finques urbanes i sobre aquest punt no es pot fer cap declaració formal en la causa que ara ens ocupa. Sense perjudici d'allò que acabem de dir, s'examinarà el contingut de la disposició addicional esmentada en allò que pugui tenir una repercussió, en virtut d'aquesta analogia, que de manera encertada destaca el Tribunal Superior de Justícia. Però aquesta raó d'analogia només ens durà a examinar la jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional pel que fa a l'admissió a tràmit de certes apel·lacions.

Tercer

En els processos incidentals, com l'actual, no correspon a aquest Tribunal Constitucional, substituir el legislador i establir una norma nova que sigui, segons el seu parer, millor o més oportuna que aquella que està en vigor.

El Tribunal Constitucional no ha d'immiscir-se ara en la potestat legislativa ordinària que exerceix el Consell General. En aquest cas no ha d'invalidar preceptes legals amb motiu de raons hipotètiques de possible millor criteri o oportunitat, sinó tan sols quan contradiguin els mandats constitucionals i quan no sigui possible una interpretació de la llei ordinària "*conforme a la Constitució"*, com recorda l'article 53.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional. Doncs una cosa és la possible inconstitucionalitat total d'una norma legal resultant d'un procés directe d'inconstitucionalitat (articles 43 i 45 de la LQTC) i una altra, la possible inconstitucionalitat d'un precepte legal dintre d'un procés incidental des de la perspectiva de la seva aplicació a un cas concret (articles 52 a 58 de la LQTC).

Quart

El Consell General pot elegir, entre vàries solucions possibles, la regulació legislativa que consideri preferible segons les seves conviccions ideològiques o polítiques, resultant de les preferències de l'electorat després d'unes eleccions democràtiques. I que totes elles, encara que diferents entre si, poden encabir-se en l'àmbit constitucional.

En el cas que se'ns planteja, s'adopta un criteri que privilegia la major eficàcia i rapidesa en l'administració de la justícia, obligant a l'apel·lant, després d'una primera decisió contrària, a pagar o a consignar l'import de la condemna per tal que es pugui admetre a tràmit l'apel·lació. Aquesta és una opció legislativa legítima. D'aquesta manera s'evita la temptació d'utilitzar l'apel·lació per raons no de fons, sinó dilatòries.

Però també es podria privilegiar una via més llarga i garantista que no exigís l'execució provisional o preventiva de la sentència apel·lada. Aquesta opció tampoc seria objectable. En principi ambdues vies són possibles des de la perspectiva constitucional, sempre que la primera només limiti l'accés a l'apel·lació per raons fonamentades, proporcionades, sense vulnerar drets o menystenir principis consagrats a la Constitució. I, evidentment, també existeixen vies intermitges que estableixin una o altra regla general, però amb excepcions, que fins i tot afegirien equitat a la solució o, com apunta el Ministeri Fiscal en el seu escrit, aportarien una major seguretat jurídica i evitarien dubtes.

Cinquè

Les sentències citades d'aquest Tribunal sobre una matèria, anàloga però no idèntica a l'actual, es refereixen totes a casos d'arrendaments. En la disposició addicional segona, apartat 12è de la Llei d'arrendaments de finques urbanes es limita l'apel·lació per raons similars de manca de pagament o de consignació judicial de les quantitats objecte de la condemna de la primera instància.

En la sentència del 10 de gener del 2012, recaiguda en la causa 2011-28-RE, la recurrent era una societat limitada i l'arrendament requeia, no en un habitatge, sinó en un local comercial. Davant l'al·legació de la societat recurrent segons la qual la no admissió de l'apel·lació era lesiva als drets fonamentals, el Tribunal es va atenir a les disposicions de la legislació sobre arrendaments, que exigien el pagament previ o la consignació. En un *obiter dictum* el Tribunal recordava que l'apel·lant "*Tampoc ha aportat cap explicació d'aquest impagament ni la justificació mínima per no haver consignat aquesta quantitat a resultes de l'apel·lació. No s'ha al·legat tampoc cap circumstància raonable que pogués ser rellevant per protegir, en el cas concret, el seu dret al recurs*". No només això, sinó que tampoc hi ha, en aparença, la declaració d'insolvència, ni de benefici de pobresa.

D'altra banda, en la causa 2013-30-RE, Esteve Estefanell c/ Maestre Pal, la situació de fet era

diferent en alguns punts rellevants: l'arrendatària no era una societat, sinó una persona física, mare de dos fills, amb una declaració judicial de pobresa i l'objecte pres en arrendament era el propi habitatge que ocupava, el lloguer del qual s'anava pagant en part amb l'ajuda econòmica del Govern, que s'havia retardat. En aquest cas, el Tribunal Constitucional va enfocar el problema de l'admissió a tràmit de l'apel·lació des d'una perspectiva més àmplia, considerant una possible vulneració del dret de caràcter constitucional a obtenir un pronunciament complet per part de la Justícia, protegit no només a l'article 10 de la Constitució, sinó també en els articles 13 i 14 del Conveni per a la salvaguarda del drets humans i de les llibertats fonamentals. El Tribunal Constitucional va raonar de la manera següent:

"*Partint d'aquesta idea hem d'afirmar que en casos com aquest que ens ocupa, en què existeix una declaració judicial de pobresa, la decisió sobre l'admissió o la inadmissió d'una apel·lació, com l'actual, ha d'anar més enllà d'un automatisme rutinari de simple comprovació de si el pagament previ de les rendes o la seva consignació existeix o no i, si es requereix una consideració més àmplia de les dimensions del problema, incloses les constitucionals, ja que seria absurd mantenir a ultrança una barrera de caràcter econòmic per accedir a l'apel·lació, mitjançant una consignació prèvia de diners, per a aquell que es troba en aquesta situació de pobresa o d'insolvència.*
En aquest cas, com consta en l'aute del 10 de maig del 2012 mitjançant el qual la Batllia va declarar la situació de pobresa de la recurrent –sense feina i amb dos fills a càrrec seu- que no té altres ingressos que les prestacions del Govern cada sis mesos com a subsidi d'atur, l'ajut per a les necessitats bàsiques i una altra ajuda, consistent en una targeta per adquirir aliments en un supermercat. Aquesta situació justifica l'admissió a tràmit de la seva apel·lació, si la recurrent la manté.

Limitar-se, com ho fan la Sala Civil i el Ministeri Fiscal, a la lletra de la Llei condueix de manera inevitable a la vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució."

Aquesta sentència marca un cert gir o una nova senda, que ara es ratifica, en la jurisprudència d'aquest Tribunal i que, si bé no té un antecedent inequívoc en altres sentències anteriors, tampoc entra en col·lisió frontal amb aquestes. Així per exemple, la sentència esmentada del 15 de maig del 2008, recaiguda en la causa 2007-23-RE, no corregeix el criteri d'inadmissió a tràmit seguit per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia. No obstant això, s'ha de tenir present com a circumstància diferencial rellevant que l'habitatge arrendat no estava ocupat.

Sisè

En el cas plantejat, dins el procés principal en què s'emmarca, s'ha de dilucidar si és constitucionalment objectable que s'inadmeti a tràmit l'apel·lació contra una sentència en primera instància en la qual es condemna el demandat al pagament de les despeses de la comunitat de propietaris imputables a una plaça d'aparcament, pel fet de no haver pagat o consignat prèviament l'import de la condemna. Plantejat el cas d'aquesta manera, el Tribunal Constitucional no veu cap obstacle constitucional que es mantingui, en els seus termes, la regla vigent de la Llei de propietat horitzontal. La titularitat sobre una plaça d'aparcament no compta amb una protecció constitucional especial que li permeti escapar de la regla vigent amb caràcter general. No és equiparable a la protecció davant l'alçament del propi habitatge, ocupat per la persona que ha obtingut prèviament una declaració de pobresa. Tampoc hem d'oblidar que l'article 33 de la Constitució obliga als poders públics a promoure les condiciones necessàries per fer efectiu el dret de tothom a gaudir d'un habitatge digne. I, tot i que aquesta formulació com a dret és més un principi de caràcter social, sense protecció formal mitjançant un recurs d'empara, no hi ha dubte que situa l'habitatge ocupat per

una persona i la seva família en un pla més elevat, com a interès protegit, que no ha de tancar amb caràcter previ l'accés a l'apel·lació, per manca de pagament previ o de consignació judicial, quan preexisteix una declaració judicial de pobresa en relació amb una persona física, més enllà d'una mera situació de penúria o d'insolvència d'una societat o empresa.

En aquest cas, no està en joc el dret a l'habitatge, sinó l'efectivitat del pagament de les despeses comunitàries d'una plaça d'aparcament. I dins d'aquest marc, limitant-nos al procés principal en el qual s'ha plantejat el dubte, no s'aprecia, fent una interpretació integradora, com ho suggereix el Ministeri Fiscal, cap raó constitucional que obligui a una solució jurídica diferent de la regla general establerta a l'article esmentat de la Llei de la propietat horitzontal.

DECISIÓ:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Desestimar l'acció incidental d'inconstitucionalitat que planteja la constitucionalitat de l'article 34.15 de la Llei 12/2004, del 30 de juny, de propietat horitzontal, modificada per la Llei 25/2008, del 20 de novembre, i, per analogia, de la disposició addicional segona, apartat 12è de la Llei d'arrendaments de finques urbanes, del 30 de juny de 1999.

Segon

Declarar que l'article 34.15 de la Llei esmentada no és inconstitucional en la seva aplicació dins la causa principal concreta, promoguda per la societat BUSCAT, SAU i en què reclama unes despeses comunitàries determinades vençudes, corresponents a una plaça d'aparcament, pertanyent suposadament al demandat.

Tercer

No fer cap declaració formal sobre la disposició addicional segona, apartat 12è de la Llei d'arrendaments de finques urbanes.

Quart

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada al president del Tribunal Superior de Justícia, al síndic general, al Ministeri Fiscal, a la representació processal de la societat BUSCAT, SAU i a la representació processal del Sr. Joao De Barros Pires Fernández, ho pronunciem, manem i signem, a Andorra la Vella, el 15 de desembre del 2014.

Laurence Burgorgue-Larsen
Presidenta

Isidre Molas Batllori
Vicepresident

Pierre Subra de Bieusses
Magistrat

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Magistrat